

AMR

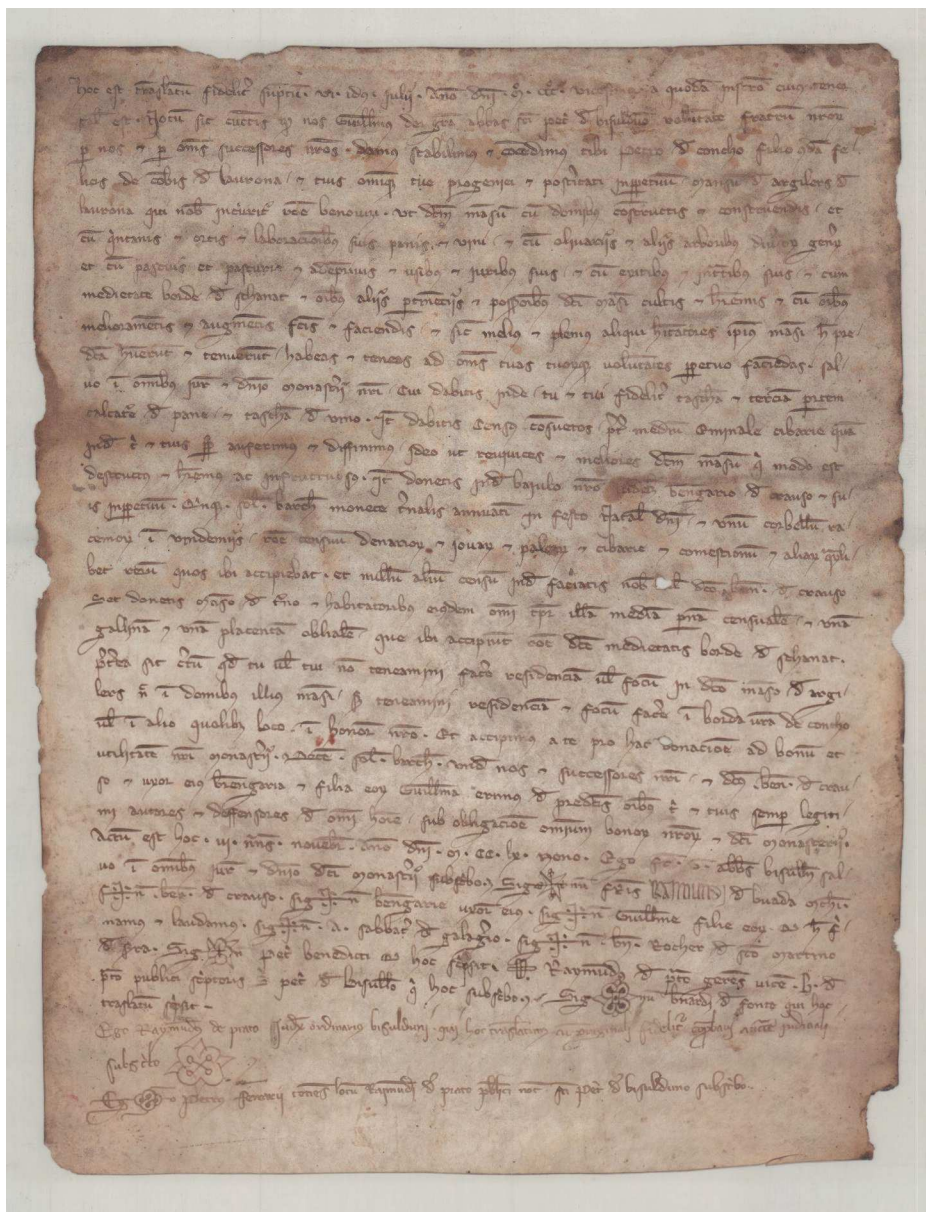
ARXIU
MUNICIPAL
DE ROSES

EL DOCUMENT DEL MES

**NÚMERO 1
GENER 2012**

EL DOCUMENT MÉS ANTIC DE L'ARXIU MUNICIPAL DE ROSES

DADES ARXIVÍSTIQUES DEL DOCUMENT

AMR, Arxiu Patrimonial Família Coll de Roses, Pergamins, núm. 1, 10 de juliol de 1320 (1320, 6 idus de juliol). Trasllet del document datat 1269, novembre, 3 (3 nones de novembre de 1269). En poder de Ramon de Prat, notari públic de Sant Pere de Besalú del trasllat. 29'5 x 23 cm. En llatí.

ESTRUCTURA I CONTINGUT

Es tracta d'un pergami produït el dia 10 de juliol de 1320 que copia un altre pergami redactat 51 anys abans, el 3 de novembre de 1269. La seva estructura diplomàtica, com és habitual, presenta tres parts ben diferenciades, a saber, el **protocol** o presentació, que era la invocació i/o intitulació del document ("Hoc est traslatum fidelitur..."), la part central, anomenada **text** o **disposició**, en la qual s'exposa el nucli del document i, finalment, l'**escatocol**, que ressenya les dades associades a l'acta de formalització legal del document, com són la data, els testimonis el notari atorgant i, en aquest cas, el notari que fa el trasllat i la seva signatura. La llengua emprada és el llatí.

El document informa de l'establiment fet per Guillem, abat de Sant Pere de Besalú, a favor de Pere de Conch, fill de Feliu de Comes, difunt, de Llorona, del mas Argilers de Llorona, que havia caigut en benevís, amb totes les seves terres i possessions, i la meitat de la borda Ecanat i les seves pertinences.

El monestir de Besalú, que tenia el domini directe sobre aquestes possessions, havia de rebre la tasca (onzena part de la producció de la terra establerta que l'emfiteuta havia de pagar anualment al senyor directe) i la tercera part de la calcatura (també una onzena part) de pa i la tasca de vi, i de cens anual mitja eimina (és una mesura de diferent valor segons la regió) de civada, el batlle del monestir 5 sous per Nadal anualment i una corbella de raïms en lloc de jova, palla, civada i la comestió i els altres drets. A més a més, els nous establerts havien de pagar anualment als habitants del mas de Tern mig pernil censual i una gallina i una placenta obliat per raó de la meitat de la borda Escanat. Tanmateix, s'establia que no havien de fer residència al mas Argilers, sinó que podien fer-ho a la borda Conch. Pagaren d'entrada 10 sous.

Els testimonis de l'establiment foren Arnau Sabater de Galaguer i Bernat Roquer de Sant Martí Sesserres, davant el notari Pere Benet.

CONTEXT

Es tracta d'un tipus de document, l'establiment d'un mas i de les seves terres, molt corrent durant la segona meitat del segle XIII, en un context econòmic català de creixement i, per

tant, de pressió per obtenir terres per conrear. D'aquesta manera s'entenen les condicions avantatjoses que el monestir de Sant Pere de Besalú obtingué de l'establiment dels emfiteutes. Catalunya vivia un període de creixement econòmic que seguia paral·lel al procés medieval d'expansió catalana pel Mediterrani.

D'altra banda, aquest document s'insereix orgànicament amb els altres documents del fons Coll de la mateixa època dins el procés de formació i creixement del patrimoni agrícola de la família Caritg de Llorona, gràcies a la incorporació paulatina de nous masos i de noves terres al patrimoni familiar. La història agrària catalana, estretament lligada a les condicions i a les característiques específiques del dret civil català, potencià una estreta relació entre família i patrimoni agrari, de manera que es prioritzava el manteniment de l'estructura productiva (patrimoni) a través de diferents estratègies matrimonials o, per exemple, a través de figures jurídiques adequades a aquesta finalitat (com podria ser la figura de l'hereu).

El trasllat o còpia de l'any 1320 cal entendre'l com la necessitat de les parts del contracte de mantenir els drets o el deures davant l'eventualitat de la pèrdua o deteriorament del document original de 1269.

REPERCUSIONS I CONSEQÜÈNCIES

El patrimoni agrari de la família Caritg, situat de l'Alta Garrotxa, s'annexionà, amb el matrimoni entre Benet Coll i Verònica Caritg, al patrimoni format a Roses per la família Coll l'any 1833. El resultat fou la formació d'una de les unitats de producció agrícola més important de la comarca altempordanesa i gironina.

Cal remarcar que típicament amb la incorporació de les terres i dels masos també s'obtenia la propietat de l'arxiu que s'havia format per a la seva gestió i control. Per aquesta raó, un pergami del segle XIII sobre unes terres de Llorona ha acabat sent custodiat a Roses.

MÉS INFO

<http://www.roses.cat/ca/LaVila/Cultura/Arxiu/Fons.aspx>

<http://www.raco.cat/index.php/AnnalsEmpordanesos/article/view/93245/168623>